

Sisällysluettelo

Johdanto	1
Aineisto	1
Vainoamisen määrittely	2
Vainoamisen esiintyvyys	4
Vainoamisen seurauksen nuorelle uhrille	6
Vainoamisen vaikutuksista yleisesti	6
Nuoren henkilön määritelmä	7
Vainoamisen vaikutukset nuoriin uhreihin	7
Mikä motivoi tekijää?	9
Miten nuori tekijä eroaa aikuistekijästä?	11
Jälkisanat	14
Lähdeluettelo	16

Johdanto

Vainoaminen on kansainvälisesti tunnettu ilmiö, josta ammennetaan aiheita elokuvaan, kirjoihin ja laulujen sanoituksiin. Abban laulaja Agnetha Fältskog, John Lennon, Madonna, Jodie Foster, David Letterman, Conan O'Brien, Justin Timberlake, Catherine Zeta-Jones ja Michael Douglas ovat tunnettuja julkisuuden henkilöitä. Heille kaikille on yhteistä se, että henkilöt ovat joutuneet vainoamisen uhreiksi. Nimilistan henkilöt ovat vain pieni esimerkki julkisuudessa olleista vainoamistapauksista.

Vuonna 1989 Kaliforniassa tapahtui välikohtaus, jossa tuolloin 21-vuotias näyttelijä Rebecca Schaeffer sai surmansa. Schaefferin surmasi pakkomielteiseksi kuvattu 19-vuotias fani, joka oli vainonnut näyttelijää lähes kahden vuoden ajan. (Pinals, 2007). Tämän jälkeen Yhdysvalloissa tapahtui lyhyessä ajassa viisi henkirikosta, joissa entinen miesystävä tai aviomies surmasi puolisonsa. Tapauksille oli yhteistä se, että jokaiselle ex-puolisolle oli määrätty lähestymiskielto uhria kohtaan. (Watson, 1998). Mm. näiden tapahtumien ja yleisen painotuksen seurauksena vuonna 1990 Kaliforniassa säädettiin ensimmäinen vainoamisen kieltävä laki.

Vallitseva ajatus on ollut, että kyseessä on vain aikuisten tekemä rikosmuoto. Aiheeseen liittyvät tutkimukset ovat kohdistuneet aikuisväestöön, vaikka vainoamista esiintyy myös nuorten keskuudessa. Nuorten tekemänä vainoamisen on katsottu olevan suhteellisen harvinaista, vaikka aiheesta ei juurikaan ole esiintyvyytutkimuksia (Purcell ym., 2010). Vainoamista nuorten tekemänä ei tunnusteta hyvin. Tekojen saatetaan ajatella liittyvän koulukiusaamiseen, joka ilmiönä on paremmin tunnettu ja tunnistettavissa kuin vainoaminen. Kuitenkin sekä kiusaamisessa että vainoamisessa esiintyy uhkailua, häirintää ja pelottelua ja tekijä aiheuttaa uhrissa pelkoa ja/tai ahdistusta.

Tutkimustuloksien vertailun tekee haasteelliseksi yhteisymmärryksen puute vainoamisen määrittelyssä. Tämä vaikeuttaa systemaattisten tutkimusten tekemistä, koska aiheesta ei ole vakiintuneita käsitteitä. Kirjoituksen tarkoituksena on selvittää, missä määrin vainoamista nuorten tekemänä tutkimusten mukaan esiintyy ja miten se mahdollisesti eroaa aikuisen tekemästä vainoamisesta.

Aineisto

Tutkimusmetodina katsauksessa on kirjallisuushaku, jonka perusteella on pyritty kokoamaan aiheeseen liittyvä keskeinen tutkimusnäyttö. Hain tietoa pääasiassa Google Scholarin ja Åbo

Akademin Alman kautta. Hakusanoina olivat "stalking", "adolescent stalking", "stalking behavior", "stalking motivations", "review" ja "stalking like behavior adolescence". Lisäksi tietoa on saatu aiheeseen liittyvästä kirjallisuudesta ja olen perehtynyt aiheeseen laajemminkin lukemalla eri julkaisuja ja kirjoja aiheesta.

Vainoamisen määrittely

Yleisesti vainoamisella tarkoitetaan tarkoituksenmukaista, toiseen henkilöön toistuvasti kohdistuvaa, ei-toivottua käyttäytymistä, joka aiheuttaa kohteelle pelkoa tai jota perustellusti voidaan pitää pelottavana (Mullen ym., 2001, Purcell ym., 2009b). Pakkomielteinen seuraaminen, jossa tekijä kohdistaa kohteeseensa epäsovivaa huomiota, joko suoraan tai jonkin kommunikaatiovälineen kautta, kuvaa myös hyvin vainoamista. (James ym., 2003). Vainoaminen määritellään yleensä käyttäytymiseen liittyvillä kriteereillä ja sen mukaan, millaisia seurauksia sillä on uhrille.

Juridiset määritelmät sisältävät yleensä ajatuksen tarkoituksellisesta toiseen henkilöön toistuvasti kohdistuvasta ei-toivotusta käyttäytymisestä, joka johtaa pelkoon tai jota voidaan pitää pelottavana (University of Modena and Reggio Emilia Modena Group on Stalking 2007, katsauksessa Häkkänen, 2008). Lainsäädännön näkökulmasta vainoamisen määrittely ja kriminalisointi saatetaan kokea vaikeaksi, koska teot, jotka voidaan katsoa kuuluvaksi osaksi vainoamista, eivät itsenäisinä tekoina ole kovinkaan vakavia. Lisäksi vainoamisen rangaistavuuden kriteerit vaihtelevat maittain ja jopa osavaltioittain eri maiden sisällä (mm. USA ja Australia). (Sheridan ym., 2001a). Esimerkiksi USA:ssa vainoamisen kieltävä lainsäädäntö vaatii, että tekijä aiheuttaa toiminnallaan uhrille pelkoa kuolemasta tai vakavaa vahinkoa. Tämä aiheuttaa sen ongelman, ettei tekijää voida syyttää vainoamisesta sellaisissa tilanteissa, jossa uhri ei kokenut olevansa fyysisesti uhattuna, mutta on silti tuntenut olevansa psykologisesti uhattuna (Sheridan ym., 2001a). Vainoaminen on lainvastaista kaikissa USA:n 50 osavaltiossa, mutta sen tarkempi määrittely vaihtelee osavaltioittain. (U.S. Department of Justice, 2004). Osavaltiot yleisesti määrittelevät vainoamisen sellaisena käyttäytymisenä tai tapana, joka voi olettaa aiheuttavan pelkoa joko hänen itsensä tai lähisukulaisensa fyysisestä vahingoittamisesta tai kuolemasta. (eml., Sheridan ym., 2001a). Myös Australiassa vainoamista koskeva lainsäädäntö vaihtelee osavaltioittain, jonka vuoksi lainsäädännön vertaileminen on vaikeaa. Ensimmäisenä vainoaminen kriminalisoitiin Queenslandissa 1993. Yleisesti vainoamiseksi katsotaan seuraamisen ja asiattoman oleskelun kohteen läheisyydessä, loukkaavan materiaalin

antamisen kohteelle sekä omaisuuteen kajoamisen. Osavaltioittain vaihtelee se, vaaditaanko lainsäädännön mukaan teon täyttymiselle yksi tai useampi teko vai tuleeko pystyä osoittamaan tekijän nimenomaan tarkoittaneen aiheuttaa kohteessa levottomuutta ja pelkoa. (Australian Institute of Criminology, 2000).

Vuonna 2017 Euroopan unionissa 21 valtiota oli kriminalisoinut vainoamisen. Vastaava luku oli vuonna 2010 vain 10. (van der Aa, 2017). Tämän lisäksi kaikki Euroopan unionin valtiot ovat allekirjoittaneet Euroopan neuvoston yleissopimuksen naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta eli nk. Istanbulin sopimuksen. Vuonna 2019 Euroopan unionin maista Bulgaria, Tšekki, Unkari, Liettua, Latvia, Slovakia ja Yhdistynyt kuningaskunta eivät olleet ratifioineet sopimusta (Euroopan parlamentti, 2019). Kaikkiaan 45 maata on allekirjoittanut Istanbulin sopimuksen, joista 34 maassa sopimus on ratifioitu. (Euroopan neuvosto, 2021).

Suomessa rikoslakiin lisätty vainoamisen kieltävä rangaistussäännös tuli voimaan vuoden 2014 alusta. Säännöksen mukaan vainoamiseen syyllistyy henkilö, joka toistuvasti uhkaa, seuraa, tarkkailee, ottaa yhteyttä tai muulla näihin rinnastettavalla tavalla vainoaa toista niin, että se on omiaan aiheuttamaan vainotussa pelkoa tai ahdistusta. Rikoksesta voidaan tuomita sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta. Vainoaminen on virallisen syytteen alainen rikos eli syyttäjä nostaa siitä syytteen, vaikka asianomistaja ei vaatisi rangaistusta. (Finlex, 2014). Suomessa vainoamisen ohella tapauksissa voi tulla kysymykseen muitakin rikoslajeja, kuten esimerkiksi laitton uhkaus, lähestymiskiellon rikkominen, vahingonteko sekä viestintärauhan rikkominen. Suomessa hallituksen esityksessä 9/2013 todetaan, että vainoamiselta suojaavia muita rangaistussäännöksiä ovat mm. kotirauhan rikkominen, salakuuntelu, salakatselu ja pakottaminen samoin kuin pahoinpitelykriminalisoinnit. Tämän tyyppistä menettelyä vastaan henkilölle voidaan määrätä turvaamistoimenpiteenä lähestymiskielto. Lakialoitteessa 44/2011 nostetaan esille lähestymiskielto ja sen rikkominen: vaikka lähestymiskieltoon määrätty henkilö ei saa tavata suojattavaa henkilöä, ottaa häneen yhteyttä tai seurata tai tarkkailla häntä, kieltoa rikotaan yli kolmanneksessa tapauksista.

Tieteellinen keskustelu keskittyy ensisijaisesti sekä vainoajien luonteenpiirteisiin, motivaatioihin että myös uhrien reaktioihin ja vainoamisen aiheuttamiin vaikutuksiin kohdehenkilöihin. Myöhemmin fokus on kohdistunut myös vainoajien riskinarviointiin, miten hoitaa vainoajia sekä miten voidaan lieventää uhrien kokemaan ahdistusta (Mullen ym.,

2009). Kuten aiemmin todettu, tutkijoilta ja tieteellisestä kirjallisuudesta kuitenkin puuttuu yleisesti sovittu määrittely vainoamiselle. (Westrup, 1998, Purcell ym., 2008, Thompson ym., 2008). Tämä epäselvyys vaikeuttaa tutkimustulosten tulkintaa sekä keskustelua eri toimijoiden välillä ja tieteellistä tutkimusta vainoamisen ymmärtämiseksi voitaisiinkin parantaa luomalla yhteinen ymmärrys siitä mitä termillä "vainoaminen" tarkoitetaan. (Westerup, 1998). Lisäksi tutkijoiden työtä vaikeuttaa tunnistaminen ja määrittely sille hetkelle, jolloin vielä hyväksyttävä käyttäytyminen muuttuu vainoamiseksi. Vaikka raja vainoamisen ja "normaalin" käyttäytymisen välillä onkin häilyvä, pitää suurin osa ihmisistä jo esimerkiksi toisen pelottelua ja manipuloimista, tavaroiden anastamista ja ei-haluttujen lahjojen antamista vainoamisen esiasteena – tästä vakavampia toimia, kuten väkivaltaisuutta, uhkailua ja solvaamista sekä luvaton tunkeutumista toisen tontille pidetään yleensä jo selkeästi vainoamisena (Sinclair & Frieze, 2000, teoksessa Salo, 2018).

Vainoamisen esiintyvyys

Fisher ym. tutkimus vuodelta 2014 on populaatiopohjainen ja edustavaan otokseen perustuvan arvio nuorten vainoamistapausten esiintyvyydestä. Tutkimuksen mukaan 12 aiemman kuukauden sisällä 17% otannasta raportoi joutuneensa vainotuksi, 5% raportoi vainonneensa jotakuta ja 3% raportoi sekä vainonneensa että joutuneensa itse vainotuksi. (Fisher ym., 2014). Purcell ym. tutkimus vuodelta 2009 koskee Australian nuorisotuomioistuimessa käsiteltyjä lähestymiskieltohakemuksia, joissa tekijä oli 18 vuotta tai alle. Tutkimukseen valikoitui 299 lähestymiskieltohakemusta¹. Tutkimuksen mukaan tapauksista 24% tekijä oli uhrilleen tuttu nykyisestä tai entisestä kouluympäristöstä, 23% perhe- tai ikätovereiden kautta tuttu ja 21% kyse oli entisen seurustelukumppanin tekemästä vainoamisesta. (Purcell ym., 2009a). Kolmannen tutkimuksen (Hautgaard ym., 2004) mukaan yhdysvaltalaisista opiskelijoista viidennes raportoi kokeneensa vainoamista parisuhteen päättymisen jälkeen. Tutkimuksessa vastanneiden henkilöiden iät vaihtelivat 17 vuodesta 52 vuoteen, vastaajien keski-ikä ollessa 20 vuotta. (Hautgaard ym., 2004).

Katja Björklundin tutkimuksessa (2010) on selvitetty kyselytutkimuksella yliopisto-opiskelijoiden ahdistelun/häirinnän (stalking) elinaikaista esiintyvyyttä yliopisto-opiskelijoilla. Tutkimukseen vastanneiden keski-ikä oli 24 vuotta (ikäjakauma 18-37 vuotta). Tutkimuksen tulokset osoittivat, että ahdistelu- sekä väkivaltakokemuksia esiintyy yleisesti suomalaisilla

¹ ajalla 1/2004 – 10/2006 kokonaismäärän ollessa 906 lähestymiskieltohakemusta

yliopisto-opiskelijoilla. Ahdistelun elinaikainen esiintyvyys oli 49%. Jos elinaikaisen esiintyvyyden tarkastelu rajattiin pelkästään väkivaltaiseen ahdistelun esiintyvyyteen, niin esiintyvyyysluku laski yli puolella 22%:iin (väkivaltainen ahdistelu). Tutkimustulosten mukaan opiskelijat olivat kokeneet monia eri ahdistelun ja väkivallan tyyppejä, mikä osoittaa väkivaltakokemusten laajuutta yliopisto-opiskelijoiden parissa. (Björklund, 2010).

Vuonna 2020 Suomessa kirjattiin vainoamisesta yhteensä 874 rikosilmoitusta, joista 220 tapauksessa rikoksesta epäilty ei ollut tiedossa. Ilmoituksista, joissa rikoksesta epäilty oli tiedossa, 81% rikoksesta epäillyistä oli miehiä ja 19% naisia. Rikoksesta epäillyistä 15-17-vuotiaita miehiä oli kuusi kappaletta ja naisia kaksi. Alle 15-vuotiaita rikolliseen tekoon epäiltyjä miehiä oli kahdeksan ja naisia neljä kappaletta. Rikoksesta epäillyistä vain 3% oli alle 18-vuotiaita ja 92% oli yli 18 vuotta täyttäneitä. 5% tapauksista tekijän ikä ei ollut tiedossa. Asianomistajat olivat pääosin naisia. Uhreista 6% oli alle 18-vuotiaita, naisten osuuden ollessa 4% ja miesten 2%. (PolStat, 2021).

Ruotsissa vuonna 2006 tehdyn puhelinkyselyn (*National Council telephone survey*) mukaan 4000 henkilöstä hieman alle kymmenen prosenttia raportoi kokeneensa vainoamista jossain kohtaa elämäänsä. Tutkimukseen osallistuneista muutama prosentti raportoi kokeneensa toistuvaa häirintää viimeisen 12 kuukauden aikana. Neljänneksessä tapauksissa tekijä oli uhrilleen entuudestaan tuttu. Mikäli uhrilla oli ollut tekijän kanssa läheinen suhde (mm. entinen aviopuoliso/elämäkumppani, entinen mies-/naisystävä, vanhemmat, sisarukset tai lapset), sisältyi vainoamiseen todennäköisemmin fyysistä vainoa, uhkauksia ja väkivaltaa. Yleisesti ottaen tutkimuksessa todetaan, että mitä läheisempi suhde uhrilla ja tekijälle on ollut, sitä pelottavampana uhrin ovat kokeneet vainoamisen. (Dovellius ym., 2006).

Vuonna 2014 tehdyn kanadalaisen kyselytutkimuksen (*General Social Survey (GSS) on Canadians' Safety (Victimization)*) mukaan noin 2 miljoonaa kanadalaista on kokenut vainoamista viiden edeltävän vuoden aikana. Hieman alle puolet uhreista oli iältään 15-34-vuotiaita ja valtaosa uhreista oli naisia. Kolmannes naisuhreista kuului em. ikäjakaumaan. Itse-raportoituna vainoamisen esiintyvyys laski vuodesta 2004 kolmanneksen². Myös poliisien kirjaamat häirintätapaukset vähentyivät 19% samanaikaisesti. Vaikka valtaosa vainoajista on miehiä, nousi naistekijöiden osuus vuodesta 2004 vuoteen 2014 neljä prosenttia³. (Burczycka, 2014).

² 2004 9%, 2014 6%

³ 15 prosentista 19 prosenttiin

Yhdysvalloissa vuositasolla vainoamisen uhriksi joutuu noin kaksi prosenttia aikuisväestöstä (Black ym., 2011). Luku korreloi Yhdysvaltojen esiintyvyyssasteeseen väkivallan uhreista 18-34-vuotiaiden keskuudessa (Truman ym., 2014 teoksessa Roberts ym., 2016). Naiset joutuivat vainoamisen kohteeksi enemmän kuin miehet. Pitkäaikaistutkimuksen mukaan Yhdysvalloissa vuonna 2010 17% aikuisista naisista ja 5% aikuisista miehistä raportoi kokeneensa vainoamista jossain vaiheessa elämäänsä, ja samalla myös pelänneensä henkensä olevan vaarassa vainoamisen vuoksi. (Black ym., 2011).

Vainoamisen seurauksen nuorelle uhrille

Vainoamisen vaikutuksista yleisesti

Tutkimustiedon valossa vainoaminen voi aiheuttaa kohdehenkilölle vakavia, niin fyysisiä kuin henkisiä, seurauksia. Sekä aikuisiin että nuoriin kohdistuvalla vainoamisella on negatiivisia vaikutuksia psykologisesti, fyysisesti ja jopa taloudellisesti. Varsinkin nuorten kohdalla vainoamisen negatiiviset seuraukset tapahtuvat psykososiaalisen kehityksen kriittisessä vaiheessa. Vainoamisen uhriksi joutuminen voi lisätä vakavampien ja pidempiaikaisten seurauksien riskiä. Tutkimuksien perusteella tiedetään lapsuuden ja nuoruuden aikaisten negatiivisten tapahtumien voivan vaikuttaa haitallisesti henkilön aikuisiän hyvinvointiin. (Roberts ym., 2016). Harmonin (2011) mukaan vainoamisen tekee pelottavaksi tekojen toistojen määrä. Kohdehenkilö ei tiedä kuinka usein ja milloin vainoaja ottaa heihin yhteyttä tai voiko vainoaja soittamisen sijasta lähestyä kohdehenkilöä pyrkimällä tapaamaan häntä. Kohdehenkilöt saattavat kokea sanallista uhkailua, mutta kohdehenkilö ei voi olla varma siitä pyrkiikö vainoaja kenties toteuttamaan uhkauksiaan vai jäävätkö uhkaukset vain sanallisiksi? Voiko uhkaaja kenties kohdistaa uhkauksiaan kohdehenkilön läheisiin, työkavereihin tai ystäviin? Tämänkaltainen epävarmuus lisää luonnollisesti stressiä ja se voi vaikuttaa negatiivisesti kohdehenkilön henkilökohtaiseen ja/tai työelämään. (Harmon, 2011).

Vainoamisen seuraukset eivät rajoitu ainoastaan kohdehenkilöön. Uhrin lähipiiriin kuuluva ystävä tai sukulainen voi myös joutua tekijän uhkailemaksi, vaikkei olekaan itse vainoamisen varsinainen kohde (Mullen ym., 2009). Kohdehenkilöt pelkäävät lähipiiriinsä kuuluvien henkilöiden puolesta. Uhri ei ehkä tiedä voisiko tekijä toteuttaa joko uhriin tai hänen lähipiiriin kohdistuvat sanalliset uhkaukset? (Harmon, 2011, Purcell ym., 2009b).

Psykykkistä kuormittavuutta lisää pelko siitä, että vaino ei loppuisi. Vainotun elintila supistuu ja normaalien rutiinien suorittamisesta tulee mahdotonta pelon ja väkivallan uhan alla. Tekojen mielivaltaisuus ja ennakoimattomuus luovat perustaa turvattomuudelle.

Epäluuloisuus kasvaa ja uhri saattaa kokea, että hänelle läheiset henkilöt olisivat liitossa vainoajan kanssa. Vainoaja myös pyrkii toiminnallaan estämään kaikki uhrin itsenäistymisyrittäykset. Tällä on myös taloudellista vaikutusta uhrin elämään, sillä työ- tai opiskelupaikan saaminen voi kiihdyttää vainoajan toimintaa entisestään. (Nikupeteri, 2016) Vainoamisen uhri kokevat usein äärimmäistä emotionaalista stressiä, joskus jopa siinä määrin, että heillä on todettu posttraumaattinen stressireaktio (Kamphius ym., 2001).

Nuoren henkilön määritelmä

Nuorella henkilöllä tarkoitetaan tässä kontekstissa 13-17-vuotiaita. (Leitz ym., 2005). Unicefin (2011) raportin ”*Adolescence An Age of Opportunity*” mukaan varhainen nuoruusikä voidaan määritellä 10-14 ikävuosien väliin ja myöhempi nuoruusikä 15 ja 19 ikävuoden väliin. Jaottelu perustuu nuorissa tapahtuviin sekä fyysisiin (murrosikä) että aivoissa tapahtuvaan kehitykseen. (Unicef, 2011). Nuorten aivojen kehitys jatkuu aina noin 25 ikävuoteen saakka. Tämänkin jälkeen aivoissa tapahtuu muutoksia, mutta ne ovat pienempiä ja hitaampia (MLL, 2021). Nuoruuden ja aikuisuuden raja voidaan määritellä myös lainsäädännön näkökulmasta, jolloin aikuisiksi yleensä katsotaan henkilöt, jotka ovat täyttäneet 18 vuotta. (Roberts ym., 2016). Suomessa rikoslaisissa nuorella henkilöllä tarkoitetaan 15-17-vuotiaita henkilöitä (Finlex).

Vainoamisen vaikutukset nuoriin uhreihin

Sekä aikuisille että nuorille uhreille aiheutuu vainoamisesta ahdistusta, pelkotiloja, poissaoloja koulusta tai työstä, keskittymisvaikeuksia ja vakavaa masennusta. Nuorten kohdalla vainoamisella on seurauksia myös nuoren perheeseen. Lisäksi nuorten kohdalla on erityisesti huomioitava uhriutumisen pidempiaikaiset vaikutukset. (Roberts ym., 2016). Nuoret kohdehenkilöt ovat raportoineen ahdistuneisuutta, pelkoa, keskittymisvaikeuksia ja jopa masentuneisuutta ja itsemurha-ajatuksia. Nuorilla on poissaoloja koulusta sekä koulusuoritusten alenemista ja he pelkäävät turvallisuutensa puolesta niin koulussa kuin koulumatkoilla. (Purcell ym., 2009b, Roberts ym., 2016). Nuorten vanhemmat ovat raportoineet kokevansa pelkoa ja ahdistusta, koska heidän lapsensa on joutunut vainoamisen uhriksi. Asialla voi olla vanhempien kohdalla myös suoria taloudellisia vaikutuksia: vanhemmat ovat saattaneet siirtää lapsensa toiseen kouluun tai ovat siirtyneet kotiopetukseen ja tämä on vaikuttanut vanhempien työtilanteeseen negatiivisesti (Purcell ym., 2009b).

Thomas Evans ym. (2011) ovat tutkineet kahta eri vainoamistapausta, joissa tekijät ovat olleet 16- ja 17-vuotiaita ja kohdehenkilöt 16- ja 13-vuotiaita. Tutkimuksessa on haastateltu molempia osapuolia. Kohdehenkilöt ovat kertoneet tekojen aiheuttaneet heille pelkotiloja. Vainoaminen on liittynyt myös nuorten koulumaailmaan. Toisessa tapauksessa kohdehenkilö (16v.) kertoi seurustelleensa tekijän kanssa muutamia kuukausia. Kun uhri oli päättänyt suhteen tekijän kanssa, oli tekijä pahoinpidellyt uhrin, koska uhri oli aloittanut uuden suhteen toisen pojan kanssa. Suhteen päättymisen jälkeen uhri kertoi, että tekijä oli saanut yllytettyä mukaan toimintaansa kavereitaan, jotka olivat aloittaneet kohdehenkilön kiusaamisen koulussa. Kohdehenkilöä oli mm. pilkattu ja nimitelty tekijän kaveripiirin toimesta. Tekijä oli myös uhkaillut sanallisesti uhrin uutta poikaystävää. Lisäksi tekijä uhkaili uhria fyysisellä satuttamisella, mikäli tämä ei palaisi takaisin suhteeseen. Haastateltaessa 16-vuotiasta tekijää myönsi hän suhteen aikana harrastaneensa seksiä kolmen muun tytön kanssa. Tekijä kertoi kokeneensa vihaa siitä, kun hän näki tyttöystävänsä vain juttelevan koulussa jonkun pojan kanssa. Tekijä kertoi, ettei itse suhteen päätyminen suuttanut häntä vaan se, että uhri oli se, joka päätti suhteen. Kuitenkin tekijän mielestä hän vain "leikki" uhrin kanssa eikä ollut tosissaan suhteessa. Tekijällä todettiin myöhemmissä tutkimuksissa olevan narsisti. Hänen todettiin luottavan liikaa itseensä ja olevan liian itsevarma. Lisäksi hänellä todettiin psykopaattisia piirteitä.

Toisessa tapauksessa 13-vuotias kohdehenkilö kertoi, ettei pystynyt kävelemään kouluun yksin, koska 17-vuotias tekijä seurasi häntä koulumatkoilla. Tässä tapauksessa tekijä ei pyrkinyt kontaktiin kohdehenkilön kanssa, vaan seurasi kohdehenkilöä vähän matkan päästä. Tätä ennen tekijä oli oleskellut uhrin kotitalon läheisyydessä ja lisäksi tekijä oli katsellut uhriaan uhrin makuuhuoneen ikkunan kautta. Uhrin naapurit kertoivat poliisille nähneensä tekijän useamman kerran uhrin makuuhuoneen ikkunan takana. Uhri kertoi tekijän soittelevan hänelle, mutta tekijä ei koskaan puhunut mitään. Tämän lisäksi tekijä lähetteli kirjeitä uhrilleen.

Tekijä kertoi haastattelussa olleensa rakastunut uhriinsa ja ettei heidän ikäeronsa haitannut häntä, koska he olivat rakastuneita toisiinsa. Kysyttäessä miksi hän uskoo uhrin rakastavan häntä, vastasi poika vain tietävänsä asian olevan niin. Tekijä kertoi joutuneensa poliisiin kanssa tekemisiin, koska "minä pidän tytöstä (uhri), mutta hän ei pidä minusta". Tekijä kertoi olevansa epäsuosittu koulussa, olevansa koulukiusattu eikä hänellä ole ystäviä. Tekijä kertoi ihastuneensa uhriinsa, koska tämä oli ollut hänelle ystävällinen. Uhri oli ollut

viettämässä aikaa puistossa ja tekijä oli yrittänyt tulla puhumaan uhrille. Uhri ystävät olivat pilkanneet tilanteessa tekijää, jolloin uhri oli käskenyt heitä lopettamaan. Tutkimuksissa tekijän todettiin olevan masentunut, sosiaalisesti sulkeutunut, kärsivän huonosta itsetunnosta, kokevan huonommuuden tuntoa ja olevan sosiaalisesti taitamaton. (Evans ym., 2011).

Nämä kaksi tapausta ovat vain muutama esimerkki siitä, millaisia vainoamistapaukset nuorten kohdalla voivat olla. Tapauksista ilmenee tekojen vaikutusten laajuus, joka ei rajoitu vain koti- tai työympäristöön. Koulunkäynnin sujuvuudella on nuoren kohdalla merkitystä myös tulevaisuutta ajatellen. Jos koulunkäynti vaikeutuu tai pahimmillaan estyy vainoamisen vuoksi, voivat seuraukset (ml. henkiset) olla kohtuuttomia.

Mikä motivoi tekijää?

Valtaosa vainoamista koskevista tutkimuksista tarkastelee ilmiötä uhrin näkökulmasta. On vaikeaa luetella tiettyä listaa, joka kattaisi kaikki vainoamisen tunnusmerkit tai tekotavat. Tutkimuksien kautta on saatu tietoa vainoamisen kaltaisista käyttäytymismalleista, joiden kautta vainoamista voidaan tulkita ja tutkita. Tällaista käyttäytymistä toista henkilöä kohtaan voivat olla liiallisen läheisyyden tavoittelemisen, seuraaminen, tunkeileva käyttäytyminen, aggressiivisuus, uhkailu ja seuraaminen (Ybarra ym., 2016).

Tutkimuksien vertailua vaikeuttaa aiheen moninaiset näkökulmat ja tutkimuslähtökohdat. Vainoamista on jaoteltu erilaisiin kategorioihin tai teemoihin vuosikausia. Jaottelu periaatteita ovat olleet mm. jaottelu kohteen perusteella, tapahtuuko vainoaminen perhepiirissä vai ei, liittyykö asiaan aiempaa suhdetta vai ei, tuntevatko henkilöt toisensa tai tarkastellaanko tekoja lainsäätäjän näkökulmasta? (Sheridan ym., 2001b, Ogilvie, 2000). Em. listauksen lisäksi löytyy vielä muitakin tutkimusasetelmia ja näkökulmia.

Yksi tapa luokitella aihetta on tarkastella vainoamista tekijän käyttäytymisen perusteella. Tällöin vainoaminen voidaan jakaa erotomaaniseen, pakkomielteiseen (*simple obsessional*) ja rakkaus pakkomielteiseen (*love obsessional*). (McCann 1998, Zona ym., 1998). Erotomaaniseen ja rakkauspakkomielteiseen vainoamiseen kuuluu tekijän harhakuvitelmat ja psyykkiset häiriöt ja pakkomielteinen vainoaminen viittaavat tekijän entiseen seurustelukumppaniin. (Theriot, 2008, Roberts ym., 2005).

Mullen ym. ovat vuonna 2009 julkaisemassaan kirjassa "Stalkers and Their Victims" (toinen painos) kuvanneet viisi erilaista ryhmää, joiden jaottelu perustuu tekijän oletettuihin motiiveihin.

Ryhmät ovat:

- ***Torjutuksi tulleet vainoajat***

Yleisin vainoamisen tapa. Tekijä on yleensä sitkein ja tunkeilevin tekijöistä. Kohteena on entinen seurustelukumppani tai ystävä, joka on päättänyt tai on aikeissa päättää suhteen tekijän kanssa. Toisaalta tekijä haluaa saada uhrinsa huomiota ja saavuttaa sovinnon, mutta toisaalta hän haluaa kostaa uhrille sen, ettei tämä ei ole kiinnostunut hänestä. Ei ole tavatonta, että tekijä kohdistaa uhriinsa väkivaltaa.

- ***Läheisyyttä etsivät vainoajat***

Vainoaja motivoituu halusta päästä intiimiin suhteeseen kohteensa kanssa. Vainoaja kokee millaisen tahansa palautteen (niin hyvän kuin huonon) kannustimena jatkaa pyrkimyksiään kohti toivomaansa suhdetta. Tekijä kuvittelee olevansa joko jo olevansa suhteessa uhrinsa kanssa, tai suhteen pian alkavan. Tekijä kokee mustasukkaisuutta uhrin jo olemassa olevista tai uusista suhteista. Kun tekijä huomaa tulleen torjutuksi, vaikka sen ymmärtäminen ei käy hetkessä, saattaa tekijästä tulla torjuttu vainoaja. Tekijään eivät teho kiellot tai lain mukaiset sanktiot.

- ***Taitamattomat vainoajat***

Tekijä haluaa muodostaa romanttisen tai intiimin suhteen kohteensa kanssa. Kuitenkaan

tekijän sosiaaliset taidot eivät riitä siihen. Lähestymisyritykset eivät herätä kohteessa ihastusta, vaan pikemminkin ärsytystä, vihaa ja jopa pelkoa. Tekijät eivät ymmärrä tekojensa seurauksia uhrille eivätkä he ymmärrä miksi kohde torjuu lähestymisyritykset. Tekijä yrittää ottaa sitkeästi

kontaktia kohteeseensa erilaisilla tavoilla. Tämänkaltaiset tekijät ovat harvoin fyysisesti

väkivaltaisia kohdettaan kohtaan. Tekijät eivät ole niin sitkeitä kuin muut, mutta näillä henkilöillä saattaa olla taustalla useita henkilöitä, joita he ovat vainonneet yrittäessään muodostaa suhdetta uhrin kanssa. Tähän ryhmään saattaa tehota poliisilla tai rangaistuksella uhkaaminen.

- ***Kostoa tavoittelevat vainoajat***

Tekijän ainoa tavoite on aiheuttaa uhrissa pelkoa ja stressiä. Tekijä voi kokea olevansa epäoikeudenmukaisuuden ja/tai nöyryytyksen uhri. Henkilö kaipaa

vallantunnetta ja sitä, että hän hallitsevansa tilanteen. Uhri ei välttämättä ole itse aiheuttanut tekijälle vääryyttä, mutta tekijän mielestä uhri edustaa jotain ryhmää tai henkilöä, joka on loukannut häntä. Tämän ryhmän tekijät ovat pakkomielteisiä, he vainoavat uhriaan pitkään ja todennäköisimmin uhkailevat uhrejaan. Uhkailu on yleensä sanallista ja he saattavat tuhota ja/tai näpistää uhrin omaisuutta, mutta harvemmin tekijä vahingoittaa fyysisesti itse uhria.

- **Saalistavat vainoajat**

Tämä on harvinaisia tekijäryhmä. Tekijää motivoi vallan himo ja uhrista saatava seksuaalinen tyydytys. Tekijä harvemmin on yhteydessä teon aikana uhriinsa, vaan ennemmin pitää uhriaan tarkkailun alaisena, soittaa uhrilleen säädyttömiä puheluita tai tirkistelee uhriaan. Kaikki nämä ovat valmistelevia tekoja, koska tekijän lopullinen tarkoitus on uhrin fyysinen pahoinpitely. Kohteena voi olla joko tekijälle entuudestaan tuttu tai tuntematon henkilö. Tekijöillä todetaan persoonallisuushäiriöitä, mm. psykopatiaa, sekä seksuaalisia kohdehäiriöitä.

Lisäksi kirjassa listataan edellä mainittujen lisäksi erotomaaniset ja sairaalloisesti ihastuneet vainoajat. (Mullen ym., 2009, Heckels ym., 2010).

On kuitenkin muistettava, ettei jaottelu ole toisiaan poissulkeva, vaan tekijä voi "vaihtaa" ryhmästä toiseen, mikäli hänen motivaationsa asiassa muuttuu. Jaottelu on kuitenkin hyödyllinen, koska se antaa käsityksen vainoamisen yleisistä kuvoista ja tekijän motivaatiosta. (Heckels ym., 2010).

Miten nuori tekijä eroaa aikuistekijästä?

Vainoamiseen liittyvät tutkimukset ovat aiemmin kohdistuneet pääsääntöisesti aikuisväestöön eikä systemaattisia empiirisiä tutkimuksia vainoamisesta nuorten osalta ole juurikaan tehty. (Purcell ym., 2009a ja b, Evans ym., 2011, Purcell, 2010, McCann, 1998). Nuorten tekemä vainoamisen on ajateltu olevan harvinaista tai epätavallista (Purcell ym., 2009b). Tästä huolimatta, nuorten tekoihin tulee suhtautua tarvittavalla vakavuudella. Nuorten teoissa myös uhrit ovat vielä lapsia tai nuoria ja he ovat kriittisessä psykososiaalisessa kehitysvaiheessa. Mikäli nuoren tekemään vainoamista ei tunnusteta, ei siihen myöskään voida puuttua ajoissa, joka voi osaltaan lisätä rikoksen uusimisriskiä sekä altistaa tekijää muille väkivaltarikoksille. (Purcell ym., 2009a).

Roberts ym. (2016) ovat katsauksessaan "*Adolescent Versus Adult Stalking: A Brief Review*" tarkastelleet tutkimuksia, joissa vainoamisen uhrina on ollut joko nuori tai aikuinen.

Tutkimuksen lopullisessa otannassa oli mukana seitsemän artikkelia, joista neljä oli empiiristä ja kolme kliinistä tutkimusta. Katsauksessa nuoreksi henkilöksi on määritelty 13-17-vuotiaat henkilöt.

Niin aikuisten kuin nuortenkin kohdalla uhri on pääosin nainen, miehen ollessa tekijänä. Aikuisista tekijänä on usein miten entinen parisuhdekumppani (intiimisuhde), harvemmin tekijänä on tuntematon henkilö. Myös nuorten kohdalla tekijä on pääosin uhrilleen entuudestaan tuttu jostain yhteydestä (koulu, perhe- tai ystäväpiiri, naapurusto), mutta entinen parisuhdekumppani on harvemmin tekijänä. Läheisyyttä etsivät vainoajat ovat nuorten keskuudessa vähemmistönä. Nuoret miehet vainoavat yleisimmin entisiä parisuhdekumppaneitaan, kun taas nuoret naiset vainoavat ennemminkin entisiä ystäviään. Yleisin syy miesten tekemälle vainoamiselle oli uhrin heitä kohtaan osoittaman hylkääminen tai torjunta. Nuorten naisten kohdalla kiusaaminen saattoi muuttua vainoamiseksi.

Sekä aikuiset että nuoret käyttävät samankaltaisia taktiikoita teoissaan: yhteydenottoja uhriin puhelimitse, sähköpostitse tai sosiaalisen median kautta. Aikuinen tekijä saattaa oleskella ilman hyväksyttävää syytä uhrin työpaikan tai kodin läheisyydessä tai muutoin seurata uhriaan. Joskus tekijä saattaa myös tehdä uhrilleen fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa. Nuorten kohdalla esiintyy pahoinpitelyjä jopa puolessa tapauksissa, seksuaalisen väkivallan ollessa harvinaista. Aikuisilla yleisin tapa vainota uhria on ei-toivotut yhteydenotot. Nuorten osalta vainoamisen yleisin tapa on ei-toivotut paikalle ilmaantumiset. Tässä kohtaa on kuitenkin huomattava, että valtaosa tutkimuksista on tehty ennen sosiaalisen median tai muiden kommunikointisovellusten yleistymistä.

Aikuisten ja nuorten vainoamisessa on jonkin verran yhteneväisyyksiä: molemmissa motiivit sisältävät piirteitä torjutuksi tulemisesta (romanttisessa mielessä), vihaa ja kaunaa, parisuhteen tarvetta ja psykologista häiriintymistä. Nuorten vainoajien merkittävä ero on kuitenkin siinä, että nuorten vainoaminen saa useimmiten alkunsa koulukiusaamisesta. Erona on kuitenkin se, että kiusaaminen tapahtuu yleensä ryhmässä, kun taas vainoaminen tapahtuu ilman tekijäkumppania. Siinä missä kiusaajalla on tarve dominoida uhria, vainoamisessa ei yleensä ole kyse tämänkaltaisen hallinnan tavoittamisesta. Kiusaamisessa on kyse uhrin pelottelusta ja ryhmästä poissulkemisesta, vainoamisessa ei ole tästä kyse vaan käyttäytymistä selittävät muut (yllä mainitut) syyt. (Roberts ym., 2016).

Leitz ja Theriot (2005) ovat katsauksessaan "*Adolescent Stalking: a Review*" selvittäneet eri tutkimuksien perusteella eroja aikuisten ja nuorten (13-17-vuotiaat) vainoajien välillä.

Katsauksessa vainoamista määritellään tekijän käyttäytymisen perusteella: pakkomielteinen (*obsessional*), joka voidaan jakaa vielä yksinkertaisesti pakkomielteisiin (*simple obsessional*) ja rakkauspakkomielteisiin (*love obsessional*). *Simple obsessional* viittaa tekijän ja uhrin entiseen suhteeseen, joka on voinut perustua ystävyYTEEN, naapurustoon, työpaikkaan tai sitten varsinaiseen parisuhteeseen. Katsauksen mukaan tällainen vainoaminen johtaa useimmin väkivallan käyttöön. *Love obsessional* puolestaan viittaa tekijän haluun aloittaa jonkinasteinen suhde uhrin kanssa. Nämä tekijät saattavat vainota myös tuntemattomia henkilöitä. Erotomaaniset vainoajat vainoavat niin tuntemiaan kuin tuntemattomia henkilöitä. Heidän harhakuvitelmissaan tekijä kokee olevansa jo suhteessa (yleensä romanttisessa) uhrin kanssa. Katsaus nostaa esille McCann'n vuonna 198 tekemän tutkimuksen, jonka mukaan ko. jaottelua voidaan käyttää niin aikuisten kuin nuortenkin kohdalla.

Katsauksen mukaan yleisesti ottaen valtaosa vainoajista, niin aikuisissa kuin nuorissakin, ovat miehiä ja tekijöitä motivoivat viha, kosto ja pyrkimys joko aloittaa tai ylläpitää suhdetta. Molemmat ryhmien vainoamista kuvaa häirintä ja pakkomielteisyys. Molemmilla esiintyy samanlaisia käyttäytymismalleja mm. kohteen seuraamista, toistuvia puhelinsoittoja ja puhelun katkaisemista, kun puheluun vastataan, ei-toivottuja lahjojen antamista, kohdehenkilöstä juorujen levittämistä ja kohteen omaisuuden vandalisoimista. Myös kohteen henkilökohtaisen omaisuuden anastaminen, kohteen lähipiiriin kuuluvien henkilöiden häirintä tai fyysinen vahingoittaminen, henkistä ja fyysistä väkivaltaa tai jopa kohteen vapaudenriistoa esiintyy molemmissa ryhmissä.

Ryhmiä ei kuitenkaan voida pitää täysin yhdenmukaisina. Siinä missä aikuinen voi vainota yhtä kohdetta vuosia, nuori vaihtaa kohdetta usein ja heillä on tapana vainota useampaa kohdetta samanaikaisesti. Aikuisten vainoaminen pohjautuu yleensä päättyneeseen parisuhteeseen. Tekijä kokee päättyneen parisuhteen vuoksi vihaa ja pettymystä. Tekijän huono itsetunto ei kestä parisuhteen päättymistä ja tekijä haluaa palauttaa parisuhteen ennalleen, tavalla tai toisella. Nuorilla motivoi romanttiset tunteet ja he tekevät enemmän epäsovivia fyysisiä ja seksuaalisia lähestymisyrityksiä kohteensa kanssa. Tämän voidaan ajatella johtuvan siitä, että nuorilla on heikompi kyky hillitä impulssejaan.

Nuorilla sosiaaliset taidot eivät aina ole täysin kehittyneet ja heidän kyvyttömyytensä pysyä sallituissa rajoissa saattaa johtaa sopimattomiin lähestymisyhteyksiin. (Leitz ym., 2005).

Tekijöiden sekä uhrien kanssa työskentelevillä henkilöillä saattavat yleisesti ajatella, että nuoret vainoajat olisivat väkivaltaisempia kuin aikuiset, mutta tutkimukset eivät tue tätä. Meloy'n vuonna 1999 julkaiseman tutkimuksen mukaan aikuisten vainoajien kohdalla uhkaavaan käyttäytymistä ja puhetta esiintyy 50-75% tapauksista samalla kun heistä 25-35% syyllistyy väkivaltaan. McCann'n vuotta aiemmin julkaiseman tutkimuksen mukaan nuorista tekijöistä 50% syyllistyi uhkaaviin puheisiin ja käyttäytymiseen ja 31% syyllistyi väkivaltaan. Katsauksessa huomioidaan se, että McCann'n tutkimusotanta on ollut hyvin pieni (laadullinen tutkimus, otanta 13 nuorta vainoajaa). Tämä antaa viitteitä siitä, että väkivallan käyttäminen on molemmissa ryhmissä yhtä yleistä. (Leitz ym., 2005).

Leitzin ja Therioitin (2005) katsaus antaa hieman erilaisen kuvan nuorista vainoajista kuin Roberts ym. (2016) katsaus. Syynä tähän voi olla katsauksessa valittu näkökulma: katsaus käsittelee nuoria tekijöitä aikuisten tekijöiden kontekstissa (tekijänäkökulma), kun taas Roberts ym. katsaus kostuu vertaisarvioituista tutkimuksista, joissa uhrina on ollut nuori tai aikuinen henkilö (uhrinäkökulma).

Molemmissa katsauksissa vainoamista jaotellaan Mullenin ja hänen kollegoiden tekemän jaottelun mukaan (kts. s. 6-7). Molemmista katsauksista tulee esille se tosiasia, että aiheesta on saatavilla hyvin niukasti tutkimuksia. Yksi selitys tutkimuksien vähyydelle voi olla, että tutkimukset ovat aiemmin kohdistuneet kiusaamiseen eikä varsinaiseen vainoamiseen. Tutkijat ovat yhtä mieltä siitä, että aiheesta tarvitaan tutkimuksia, jotta aihetta voidaan ymmärtää paremmin ja sitä kautta parantaa myös ennalta estävyyttä sekä kehittää hoito- ja interventiotapoja.

Jälkisanat

Viranomaiset ovat kautta aikojen tehneet yhteistyötä mitä erilaisemmissa foorumeissa. Poliisi pyrkii tekemään tiivistä yhteistyötä mm. koulujen kanssa ja poliisilaitoksien ennalta estävän toiminnan -tiimit pyrkivät tunnistamaan huolta herättävät henkilöt jo ennen kuin nämä edes syyllistyvät rikollisiin tekoihin. Myös Ankkuritoiminnalla pyritään parantamaan nuorten hyvinvointia ja rikosten ennalta ehkäisyä. Ankkuritoimintaa toteutetaan moniammatillisissa tiimissä, johon kuuluvat asiantuntijat poliisista, sosiaalitoimesta, terveystoimesta sekä nuorisotoimesta. Tiimi tapaa nuoren ja hänen perheensä mahdollisimman varhaisessa

vaiheessa, jotta nuorta voidaan tukea ja tarvittaessa ohjata avun tai tuen piiriin. (Ankkuritoiminta, 2021).

Viime aikoina Suomen uutisotsikoita on vallinnut ns. Koskelan-tapaus sekä muutama muukin vakavampi koulukiusaamistapaus, jotka ovat johtaneet syyteharkintaan. Aiheeseen tutustuessani on käynyt selväksi se, että myös nuoret voivat syyllistyä vainoamiseen. Useimmissa tapauksissa vainoaminen on alkanut kiusaamisesta, josta se on laajentunut varsinaiseksi vainoamisen tunnusmerkistön täyttäväksi teoksi tai teoiksi.

Tieteellinen tutkimus aiheesta on kehittynyt 2000-luvulla. Aiheesta on tehty tutkimuksia eri näkökulmista ja myös nuorten osallisuus tekijöinä on otettu huomioon. Kansainvälinen tutkimus vainoamisesta on keskittynyt pääasiassa Yhdysvaltoihin, Australiaan sekä Kanadaan. Suomessa vainoamista koskevat tutkimukset ovat kohdistuneet uhrien kokemuksiin, eron jälkeiseen liittyvään vainoon sekä mm. yliopisto-opiskelijoiden kokemaan vainoon. Suomalaisten tutkimusten lähtökohta on uhrinäkökulma, ulkomaalaisista tutkimuksista löytyy tutkimuksia liittyen nuoriin tekijöihin. Tieteellisen tutkimuksen kautta voidaan lisätä ammattilaisten tietoisuutta ja ymmärrystä aiheesta. Suomessa palveluita on suunnattu pääosin uhreille. Apua on saatavissa mm. poliisin, tukikeskus Varjon ja Rikosuhripäivystyksen (RIKU) kautta. Tulevaisuudessa olisi toivottavaa, että palveluita kehitettäisiin myös tekijänäkökulma huomioiden.

Tutkimustulosten vertailua vaikeuttaa tutkijoiden erilaiset tutkimusasetelmat sekä varsinaisen määritelmän puute vainoamiselle. Yhteisesti sovittu määritelmä parantaisi tutkimusten laatua sekä vertailtavuutta. Olisi tärkeää ymmärtää nuorten motiiveja vainoamiselle sekä oppia tunnistamaan tilanteet ja teot, jotka voidaan katsoa olevan vainoamista. Asiaa helpottaisi, jos pystyttäisiin paremmin määrittelemään se hetki, jolloin käyttäytymisen voidaan katsoa siirtyneen vainoamisen puolelle, eikä kyse olisi enää vain tungettelevasta käyttäytymisestä. Tapausten tunnistaminen on tärkeää uhrin näkökulmasta, mutta myös tekijän kannalta. Häiritsevään käyttäytymiseen tulee puuttua ajoissa ja pyrkiä vaikuttamaan siihen, ettei tällainen käyttäytymisen jatku tai uusi myöhemmässä vaiheessa.

Lähdeluettelo

- Ankkuritoiminta** (2021). www.ankkuritoiminta.fi
- BLACK**, M.C., Basile, K.C., Breiding, M.J., Smith, S.G., Walters, M.L., Merrick, M.T., Chen, J., & Stevens, M.R., (2011). The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (NISVS):2010 Summary Report. 2011. S. 29
- Björklund**, Katja (2010): Stalking and violence victimization among Finnish university students. S. 5-8, 38.
- Burczycka**, Marta (2014). Section 1: Stalking in Canada. Luettavissa [Section 1: Stalking in Canada, 2014 \(statcan.gc.ca\)](#). Luettu 12.2.2021
- Dovelius**, Anna Mia, Öberg, Jonas, Holmberg, Stina (2006): Stalking in Sweden Prevalence and prevention. S. 8, 10, 12
- EUROOPAN NEUVOSTO**, tilasto 2021. Luettavissa [Council of Europe: Chart of signatures and ratifications of Treaty 210](#). Luettu 7.1.2021.
- Euroopan parlamentti** (2019). Täysistuntokatsaus – 25.-28.11.2019 – Strasbourg. Luettavissa [Naisiin kohdistuva väkivalta: EU:n liittyminen Istanbulin sopimukseen | Ajankohtaista | Euroopan parlamentti \(europa.eu\)](#). Luettu 7.1.2021.
- Evans** Thomas M., Meloy J. Reid (2011). Identifying and Classifying Juvenile Stalking Behavior. S. 267
- Finlex** ajantasainen lainsäädäntö www.finlex.fi
- Finlex** (2014). <https://www.finlex.fi/fi/uutiset/264> Luettu 30.4.2020
- Fisher**, B. S., Coker, A. L., Garcia, L. S., Williams, C. M., Clear, E. R., & Cook-Craig, P. G. (2014). Statewide Estimates of Stalking Among High School Students in Kentucky Demographic Profile and Sex Differences. *Violence against women*, 20(10). S. 1258-1279
- Hallituksen esitys** 19/2013 <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2013/20130019#idp446552816>
Luettu 1.5.2020
- Haugaard**, J. J., Seri, L. G. (2004). Stalking and Other Forms of Intrusive Contact among Adolescents and Young Adults from the Perspective of the Person Initiating the Intrusive Contact. *Criminal Justice and Behavior*, 31(1), 37-54.
- HARMON** Ronnie B. (2011). Anti-stalking legislation, recidivism and the mentally disordered stalker. S. 45
- Heckels**, Victoria, Roberts Karl (2010). Stalking and Harassment. S. 373-375

Luettavissa

https://www.researchgate.net/profile/Karl_Roberts3/publication/292788102_Stalking_and_Harassment/links/5952de8a0f7e9b32923820f1/Stalking-and-Harassment.pdf. Luettu

7.12.2020

Häkkänen Helinä (2008). Vainoaminen, katsaus. Lääketieteellinen aikakauslehti Duodecim No. 7. S.124(7):751-6. Julkaistu <https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2008/7>

Kamphuis, Jan H., Emmelkamp, Paul M.G (2001). Traumatic Distress Among Support-Seeking Female Victims of Stalking. Artikkel. Julkaistu The American Journal of Psychiatry. S. 795-798. Luettavissa [Traumatic Distress Among Support-Seeking Female Victims of Stalking | American Journal of Psychiatry \(psychiatryonline.org\)](https://www.psychiatryonline.org/doi/10.1176/appi.ajp.158.4.795)

Lakialoite 44/2011 vp - Pauliina Viitamies /sd ym. Tarkistettu versio 2.0.

<https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=la+44/2011>

Leitz Mary Ann, Theriot Matthew T. (2005). Adolescent stalking: A Review. S. 97-106

Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL) (2021). Nuorten aivojen kehitys. www.mll.fi

McCann Joseph T. (1998). Subtypes of stalking (obsessional following) in adolescents. S. 668, 670-673

Mohandie Kris, Meloy J. Reid, Green McGowan Mila, Williams Jenn (2006). The RECON Typology of Stalking: Reability and Validity Based Upon a Large Sample of North American Stalkers. S.152

Mullen Paul E., **Pathé** Michele, **Purcell** Rosemary (2001). Stalkers and their victims. Artikkel. Julkaistu Psychiatric Times. S. 1. Luettavissa [Stalkers and Their Victims \(psu.edu\)](https://www.psychiatryonline.org/doi/10.1176/pt.15.1.1)

Mullen Paul E., **Pathé** Michele, **Purcell** Rosemary (2009). Stalkers and their victims (toinen painos). S. 6, 17-20, 52, 70, 77, 83, 88 92, 112

Nikupeteri, Anna (2016). Vainottuna. Eron jälkeisen vainon tunnistaminen ja uhrien kohtaaminen. Akateeminen väitöskirja. S. 53-55, 34. Luettavissa [Nikupeteri Anna ActaE 204 pdfA.pdf \(ulapland.fi\)](https://www.ulapland.fi/akateeminen-vaitoskirja-anna-nikupeteri-2016)

OGILVIE, Emma (2000) Stalking: Policing and Prosecuting Practices in three Australian Jurisdictions, *Australian Institute of Criminology: No. 176*. S. 1 - 3

Pinals, Debra A. (2007). Stalking: Psychiatric Perspectives and Practical Approaches. S. 149

- PolStat** (poliisin raportointijärjestelmä), 2021.
- Purcell** Rosemary, Flower Teresa, Mullen Paul E. (2008). Adolescent stalking: offence characteristics and effectiveness of criminal justice interventions. Final report to the criminology research council grant: crc06/05-06 November, 2008. S. 7
- Purcell**, Rosemary Teresa Flower and Paul E Mullen (2009a) Adolescent stalking: offence characteristics and effectiveness of intervention orders. S.
2. Luettavissa <https://aic.gov.au/publications/tandi/tandi369>
- Purcell** Rosemary, Moller Bridget, Flower Teresa and Mullen Paul E. (2009b). Stalking among juveniles. S. 451-455
- Purcell** Rosemary, Pathé Michele, Mullen Paul (2010). Gender differences in stalking behaviour among juveniles. S.
2,4. Luettavissa <https://researchbank.swinburne.edu.au/items/aa360bcd-8173-4ecf-a32c-e64c2935f128/1/> Hakupäivä 7.9.2020
- Roberts** Karl, Tolou-Shams Marina, Madera Kaila (2016). Adolescent versus Adult Stalking: A Brief Review. S. 237,245, 246, 248. Luettavissa:
Adolescent Versus Adult Stalking: A Brief Review: Journal of Forensic Psychology Practice: Vol 16, No 4 (doi.org)
- Salo**, Verna Meri Marianna (2018). Vainoamislain oikeuskäytäntö vuosina 2015–2016 ja asianomistajien psyykinen hyvinvointi. S. 2. Luettavissa [Salo Verna](#) Hakupäivä 7.9.2020.
- Sheridan** Lorraine and Davies Graham M. (2001a). What is stalking? The match between legislation and public perception. S. 3-4
- Sheridan** Lorraine, Davies Graham M. (2001b). Stalking: The elusive crime. S. 139-141. *Legal and Criminological Psychology*, vol. 6, issue 2, 133-147.
- Theriot** Matthew T. (2008). Conceptual and Methodological Considerations for Assessment and Prevention of Adolescent Dating Violence and Stalking at School. S. 228
- Thompson** Carleen M, Dennison Susan M. (2008). Defining Relational Stalking in Research: Understanding Sample Composition in Relation to Repetition and Duration of Harassment. S. 482. *Psychiatry, Psychology and Law* Vol. 15, No. 3, November 2008, 482–499. Luettavissa <https://www.tandfonline.com/loi/tppl20>

- United Nations Children's Fund (Unicef)** (2011). The state of the world's children 2011. Adolescence: An age of opportunity. S. 5. Luettavissa <https://www.unicef.org/sowc2011/> luettu 29.9.2020
- van der Aa**, Suzan (2017). New Trends in the Criminalization of Stalking in the EU Member States. S. 5. Luettavissa [ResearchGate](#). Luettu 7.1.2021.
- Watson**, John M. (1998). First Anti-Stalking Law in Country. Luettavissa [First Anti-Stalking Law in Country \(smartvoter.org\)](#). Luettu 3.2.2021
- Westrup**, Darrah (1998). Applying Functional Analysis to Stalking Behavior (s. 275-276) teoksessa Meloy J. Reid, *The Psychology of Stalking: Clinical and Forensic Perspectives*.
- Ybarra** Michele, Langhinrichsen-Rohling Jennifer, Mitchell, Kimberly J. (2016). Stalkig-Like Behavior in Adolescence: Prevalence, Intent, and Associated Characteristics. S. 194
- Zona**, Michael A., Palarea, Russell E., Lane, John C. (1998). Psychiatric Diagnosis and the Offender-Victim Typology of Stalking (S. 76-79) teoksessa Meloy J. Reid, *The Psychology of Stalking: Clinical and Forensic Perspectives*.